

DYSLEXIEBELEID

Locatie Bredius

schooljaar 2019-2020

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	3
1 LEERLINGEN DIE AL OP DE BASISCHOOL ZIJN GETEST OP DYSLEXIE	4
1.1 Geldige dyslexieverklaring en geldig psychologisch onderzoeksverslag	4
2 SIGNALERING: DYSLEXIESCREENING	4
3 DYSLEXIEONDERZOEK	5
3.1 Informatievoorziening	5
3.2 Dyslexieonderzoek door de remedial teachers	5
3.3 Dyslexieonderzoek door de orthopedagoge	5
3.4 Afhandeling onderzoek	5
3.5 Latere aanmelding voor een dyslexieonderzoek	6
4 BEGELEIDING DOOR DE REMEDIAL TEACHERS	6
4.1 Begeleiding in het eerste leerjaar en de jaren daarna	6
4.2 Opstapcursus	6
5 CONTACT MET DE OUDERS	7
6 BEGELEIDING IN DE KLAS IN DE ONDER- EN BOVENBOUW	7
6.1 De dyslexielijst	7
6.2 Voorleesbeurten	8
6.3 Tijdig opgeven	8
6.4 Lettertype	8
6.5 Extra tijd	8
6.6 Mondelinge overhoringen	8

	6.7 Spellingfouten	9
	6.8 Hulpmiddelen	9
7	VRIJSTELLINGEN	9
8	HET SCHOOL- EN EINDEXAMEN	10
	8.1 Het Centraal Schriftelijk Eindexamen	10
	8.2 Aanpassingen en hulpmiddelen bij het Centraal Examen	10
	8.3 Aanpassingen en hulpmiddelen bij het schoolexamen	10
	8.4 Rol van de examencommissie	11
	8.5 Rol van de docenten	11
9	BIJLAGE	11

INLEIDING

Wat is dyslexie?

Dyslexie betekent letterlijk: niet kunnen lezen. De term komt uit het Grieks. Dys = niet goed functioneren, beperkt, en lexis = taal of woorden.

Bij dyslexie gaat lezen, spellen en ook zelf schrijven, gezien de leeftijd en het onderwijsniveau, veel te moeizaam, terwijl iemand wel een gemiddelde intelligentie heeft. Er is alleen sprake van dyslexie als er geen andere oorzaken zijn die de leesproblemen kunnen verklaren. Bij dyslexie kunnen zowel lees- als spellingsproblemen voorkomen, maar deze komen ook los van elkaar voor.

Op het Kalsbeek College voeren we een duidelijk beleid op het gebied van dyslexie. Dit houdt in dat er naar gestreefd wordt om dyslectische leerlingen zo vroeg mogelijk op te sporen en zo goed mogelijk te begeleiden tijdens hun hele schoolloopbaan tot en met hun eindexamen. Deze begeleiding heeft als doel dat de leerling leert omgaan met zijn dyslexie, zodat hij¹ een diploma kan halen op het niveau waarvoor hij de capaciteiten heeft en ook daarna kan functioneren in het vervolgonderwijs, een baan en de maatschappij.

Bij het centraal eindexamen worden aan dyslectische leerlingen dezelfde eisen gesteld als aan andere leerlingen. Wel hebben dyslectische leerlingen recht op extra tijd en er mogen soms bepaalde hulpmiddelen gebruikt worden. Daarom ligt de nadruk in de jaren voor het eindexamen (en zeker in de bovenbouw) op het leren omgaan met dyslexie en het gebruik van hulpmiddelen om op die manier aan de gestelde eisen te kunnen voldoen.

Het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs door het Ministerie van Onderwijs 2013 is verwerkt in het dyslexiebeleid van het Kalsbeek College (locatie Bredius). In tegenstelling tot wat wel eens wordt gedacht, bevat het Protocol Dyslexie VO geen wettelijke regelingen en bepalingen, waaraan alle middelbare scholen verplicht zijn zich te houden. Daarentegen bevat het tal van aanbevelingen, aanwijzingen, richtlijnen en lesvoorbeelden op het gebied van signalering en begeleiding van dyslectische leerlingen. In het woord vooraf wordt gesteld:

Het dyslexiebeleid is een middel om de volgende doelen te bereiken:

- Dyslectische leerlingen kunnen die opleiding volgen waartoe ze op basis van hun cognitieve capaciteiten in staat zijn.
- Ze kunnen omgaan met hun dyslexie.
- Ze vergroten hun functionele lees- en schrijfvaardigheid, zo nodig met hulpmiddelen.

Er zijn wel wettelijke bepalingen voor dyslectici met betrekking tot het centraal eindexamen. Het Protocol Dyslexie VO en de aanpak van dyslexie, zoals die zich de laatste jaren op onze locatie heeft ontwikkeld, zijn als uitgangspunt genomen voor het

¹ Overall waar 'hij'/'hem'/'zijn' staat, kan ook 'zij'/'haar' gelezen worden.

samenstellen van een eigen Protocol Dyslexie voor het Kalsbeek College. Hierin wordt in grote lijnen uiteengezet hoe met de dyslectische leerlingen omgegaan wordt en welke faciliteiten aan deze leerlingen verleend worden tijdens hun schoolloopbaan en het eindexamen. De meeste leerlingen worden in het basisonderwijs gesignaleerd en gediagnosticeerd.

1 LEERLINGEN DIE AL OP DE BASISCHOOL ZIJN GETEST OP DYSLEXIE

Wanneer een leerling met een dyslexieverklaring bij ons op school komt, vindt de volgende procedure plaats:

1.1 Geldige dyslexieverklaring en geldig psychologisch onderzoeksverslag

Allereerst moeten een kopie van de dyslexieverklaring en bij voorkeur ook het onderzoeksverslag op school aanwezig zijn in het leerlingendossier. Een geldig psychologisch onderzoek moet voldoen aan de criteria, zoals die zijn gedefinieerd door de Stichting Dyslexie Nederland (2000):

De test moet zijn afgenomen door een erkend GZ-psycholoog. De test moet de volgende onderdelen bevatten:

- een onderkende diagnose (vaststelling dyslexie);
- een verklarende diagnose (oorzaken dyslexie);
- een handelingsgerichte diagnose (handelingsadviezen);

Uit de test moet de conclusie komen dat er uit psychodiagnostisch onderzoek is gebleken dat bij de leerling dyslexie is vastgesteld.

2 SIGNALERING: DYSLEXIESCREENING

Signalering van leerlingen met dyslexie vindt bij ons op school plaats:

- op basis van informatie uit het basisonderwijs;
- door bevindingen van docenten in de klas;
- door afname van signaleringstoetsen, zoals het screeningsdictee in het eerste leerjaar.

Het screeningsdictee wordt door docenten Nederlands afgenomen en gecorrigeerd. Vervolgens kijken de remedial teachers naar de score en soorten fouten. Als het vermoeden van dyslexie naar boven komt, wordt dit met de ouders gedeeld en eventueel wordt doorverwezen naar een extern bureau voor verder onderzoek.

3 DYSLEXIEONDERZOEK

3.1 Informatievoorziening

Nadat door school is bepaald dat een leerling in aanmerking komt voor een dyslexieonderzoek, wordt een aantal gegevens verzameld, zoals:

- informatie van het aanmeldingsformulier van de basisschool;
- eventueel een telefoongesprek met een van de ouders en/of een basisschooldocent;
- een vragenlijst dyslexie die door de ouders wordt ingevuld; - bekijken van het schoolkeuzeadvies van de basisschool; - bestudering van de VAS-CITOScore;
- bevindingen van de docenten die de leerling lesgeven.

3.2 Dyslexieonderzoek door de remedial teachers

De remedial teachers voeren een vooronderzoek uit, bestaande uit:

- begrijpend lezen
- technisch lezen
- screeningsdictee

3.3 Dyslexieonderzoek door de orthopedagoog of psycholoog

Als de remedial teachers sterke aanwijzingen hebben gevonden voor dyslexie, worden deze leerlingen doorgestuurd voor een dyslexieonderzoek. Het dyslexieonderzoek:

- Wordt uitgevoerd door een extern bureau, dat een dyslexieonderzoek uitvoert dat voldoet aan de eisen;
- Bestaat uit een aantal groepstesten en/of uit een aantal individuele testen, o.a. IQ-test;
- Is voor rekening van de ouders.

3.4 Afhandeling onderzoek

- De ouders ontvangen een verslag van het onderzoek. Als er sprake is van dyslexie, ontvangen de ouders ook de dyslexieverklaring. Kopieën van beide worden in het leerlingendossier bewaard.
- De psychologische test heeft een geldigheid van 2 jaar. De dyslexieverklaring blijft altijd geldig en kan ook gebruikt worden bij een vervolgstudie.
- De dyslectische leerlingen worden geregistreerd in het leerlingvolgsysteem.
- Er vindt een gesprek plaats tussen de orthopedagoog en de ouders van de leerling, waarbij het belangrijk is dat de leerling zelf ook aanwezig is.
- De mentor wordt geïnformeerd en deze stelt de lesgevende docenten op de hoogte.

3.5 Latere aanmelding voor een dyslexieonderzoek

Aanmelding voor een dyslexieonderzoek na de brugklas komt incidenteel voor. Mentoren en docenten die hierom vragen moeten een signaleringsformulier invullen en een aantal gegevens verzamelen. Pas als alle nodige gegevens er zijn, gaan de remedial teachers deze analyseren en eventueel verder onderzoeken.

4 BEGELEIDING DOOR DE REMEDIAL TEACHERS

4.1 Begeleiding in het eerste leerjaar en de jaren daarna

De begeleiding van dyslectische leerlingen is in de eerste plaats een gezamenlijke taak van alle betrokkenen: leerlingen, hun ouders, mentoren, afdelingsleiders, vakdocenten en remedial teachers. Voor de motivatie van deze leerlingen is begrip voor hun problematiek en een gezamenlijke aanpak belangrijk.

De mentor registreert de dyslectische leerlingen in Magister. Ook informeert de mentor de vakdocent van deze leerlingen. De remedial teachers verdelen de eerste en tweede klassen waar zij de verantwoordelijkheid over krijgen en geven dit door aan de mentor.

In de eerste weken van het schooljaar heeft de leerling een kennismakingsgesprek met de remedial teacher waarin de volgende zaken besproken worden; informatie over de procedures voor dyslexie op het Kalsbeek College; een inventarisatie van wat de leerling nodig heeft; welke ondersteuningsmogelijkheden zijn er en zijn deze geschikt voor de leerling; de leerling krijgt de opdracht om boven alle overhoringen en toetsen een D te schrijven als geheugensteuntje voor de vakdocent.

4.2 Opstapcursus

Alle dyslectische leerlingen krijgen gedurende de periode van september tot de herfstvakantie extra begeleiding van de remedial teacher die verantwoordelijk is voor de klas waarin deze leerling zit. Zij komen in groepsverband (per klas) één keer in de week tijdens een reguliere les bijeen. De vakdocent wordt op de hoogte gesteld door de remedial teacher dat deze leerling op dat moment niet bij dat vak aanwezig is. In het geval van een toets, overhoring of presentatie, gaat dat altijd voor. Deze leerlingen zorgen er zelf voor dat zij op de hoogte zijn van het huiswerk dat in de vakles voor de volgende keer wordt opgegeven; zij kunnen dit ook vinden in Magister.

Gedurende deze periode wordt er in de groep bij de remedial teacher een aantal zaken besproken:

- Gebruik van computer of laptop in de les of thuis
- Het leren van de moderne vreemde talen; gebruik van computerprogramma's bijvoorbeeld wrts
- Het doornemen van enkele spellingregels en daarmee oefenen
- Aanpak van (grote) teksten
- (Lees)boeken luisteren vanaf cd-roms
- Alles waar de leerlingen zelf tegenaan lopen
- Elkaar adviezen geven

Later in het jaar kunnen deze leerlingen ook extra hulp van de remedial teacher krijgen bij begrijpend lezen bij Nederlands of Engels en Duits. De leerlingen worden aangemeld door de vakdocenten op grond van hun resultaten of zij geven zelf aan graag wat extra hulp te willen. Dit kan betekenen dat dyslectische leerlingen die goed scoren geen extra hulp meer krijgen behalve wanneer daar nadrukkelijk om wordt gevraagd. Ook taalzwakke leerlingen kunnen hiervoor aangemeld worden.

Verder kunnen dyslectische leerlingen gedurende hun hele schoolperiode op het Kalsbeek College locatie Bredius aangemeld worden voor remedial teaching. Dit gebeurt dan via de mentor en/of de vakdocent. Op de aanmeldingsformulier wordt dan kort aangegeven tegen welke structurele problemen de leerling aanloopt waarbij langere hulp noodzakelijk is. Dit kan echter alleen wanneer de vakdocent zelf geen mogelijkheden meer ziet om deze leerling te helpen. Ook kan een leerling aangemeld worden voor hulples Engels; dit wanneer er bijvoorbeeld wat onduidelijkheid is over de lesstof van een bepaald hoofdstuk. Soms zal de remedial teacher daarom de leerling weer naar de vakdocent verwijzen.

5 CONTACT MET DE OUDERS

Aan het begin van het schooljaar organiseren de remedial teachers een ouderavond voor de ouders van dyslectische leerlingen in de eerste klas. Op deze avond kunnen ze vragen stellen en krijgen ze:

- informatie over hoe op school met dyslectische leerlingen wordt omgegaan;
- te horen welke remedial teacher verantwoordelijk is voor de klas van hun zoon of dochter;
- informatie over hoe de contacten school en thuis verlopen;
- informatie over hulpmiddelen;
- adviezen over hoe ze hun kind kunnen helpen

6 BEGELEIDING IN DE KLAS IN DE ONDER- EN BOVENBOUW

Uitgangspunten van dit beleid zijn:

- Elke docent weet welke leerlingen in zijn klas dyslectisch zijn.
- De docenten weten hoe ze met deze leerlingen om moeten gaan.

Ten aanzien van de omgang met dyslectische leerlingen zijn de volgende richtlijnen geformuleerd:

6.1 De dyslexielijst

De dyslexielijst bevat de namen van alle dyslectische leerlingen van de school. Zodra de lijst met namen van nieuwe dyslectische brugklasleerlingen bekend is, wordt de eerste dyslexielijst verspreid onder alle docenten. Tijdens het schooljaar wordt de lijst ook bijgehouden en worden wijzigingen via de mentoren doorgegeven aan de docenten.

Alle leerlingen die op deze lijst staan, schrijven bovenaan hun repetities, so's en PTA's een hoofdletter D. Dit geldt ook voor verslagen en werkstukken.

6.2 Voorleesbeurten

De docent overlegt met de dyslectische leerling of hij wel of niet mee wil doen aan voorleesbeurten. Eventueel kan de docent aan de betreffende leerling de mogelijkheid geven om de leesbeurt van te voren (thuis) voor te bereiden.

6.3 Tijdig opgeven

De docent geeft so's en repetities tijdig op, conform het leerlingenstatuut. De docent probeert te vermijden dat een dyslectische leerling meer dan één repetitie per taal op een dag heeft.

Een weekplanner is een hulp hierbij en een periodeplanner is nog beter. Dyslectische leerlingen moeten de te leren stof over meerdere dagen kunnen verdelen.

6.4 Lettertype

De docent levert de so's en repetities in lettertype Arial, minimale lettergrootte 12. Dit is de nieuwe standaardletter voor het eindexamen. Gekopieerde opdrachten moeten een vergelijkbare lettergrootte hebben. Hij geeft **geen** gedicteerde overhoringen.

6.5 Extra tijd

In praktisch alle dyslexieverklaringen staat dat de leerling baat heeft bij extra tijd. Als richtlijn kun je 20% extra tijd geven ten aanzien van de normale tijd die je de leerlingen geeft om een toets te maken.

- Extra tijd geven is bijvoorbeeld mogelijk door leerlingen nog even in de pauze te laten doorwerken en evt. in de pauze voorafgaand aan de les.
- Als dat niet mogelijk is, kan ook overwogen worden om het aantal opgaven voor deze leerlingen te beperken. Vooral overlappende vragen bieden hier mogelijkheden.
- De te leren stof kan in kleinere brokken verdeeld en overhoord worden.
- De leerling krijgt een deel van de toets en maakt in een volgend uur het resterende deel. In deze situatie heeft hij niet de vragen van te voren kunnen zien.

Ook kunnen dyslectische leerlingen vaak het tempo van nakijken tijdens de les niet bijhouden en laten daardoor fouten zitten. Een oplossing hiervoor is het geven van antwoordbladen.

6.6 Mondelinge overhoringen

In uitzonderingsgevallen geeft de docent waar nodig en waar mogelijk aan de dyslectische leerlingen de mogelijkheid om proefwerken en so's mondeling te doen. Hier

kan beperkt gebruik van gemaakt worden, eventueel in overleg met de remedial teacher/afdelingsleider.

6.7 Spellingfouten

Binnen de vakgroepen zijn afspraken gemaakt conform de exameneisen over het

meetellen van spellingfouten bij dyslectische leerlingen

Spelling mag het resultaat op een toets niet beïnvloeden, tenzij spelling een onderdeel is van de toets.

Bij schrijfopdrachten (bijvoorbeeld PTA brief) telt spelling wel mee, maar kan slechts een beperkt aantal punten worden afgetrokken.

6.8 Hulpmiddelen

Alle hulpmiddelen worden in overleg met de remedial teachers aangevraagd en/of vastgesteld.

- Een dyslectische leerling mag te allen tijde gebruik maken van Claroread en/of voorgelezen worden.
- Een hulpmiddel kan een laptop zijn, al of niet met Claroread, Kurzweil of TextAid. Dat is software waarmee teksten qua opmaak gemakkelijk aangepast of voorgelezen kunnen worden. Claroread kan ook gebruikt worden op het netwerk van het Kalsbeek College, Kurzweil niet. Daarvoor moet de leerling zijn eigen laptop meenemen.
- Bij toetsen maakt de leerling gebruik van een laptop van school (zie protocol 'uitgifte laptops').
- De cd's, downloads en andere mogelijkheden worden door de ouders, in overleg met de RT besteld bij Dedicon. Dit is voor rekening van de school.
- Claroread kan via de ICT met korting worden besteld.
- De mediatheek heeft een aantal luisterboeken die de leerlingen kunnen beluisteren in plaats van of samen met het lezen van leesboeken.

7 VRIJSTELLINGEN

Informatie over wettelijke bepalingen t.a.v. mogelijke vrijstellingen is te vinden in het Inrichtingsbesluit WVO, artikel 22 en 26n.

Er wordt op het Kalsbeek College locatie Bredius geen vrijstelling gegeven voor het volgen van een tweede moderne vreemde taal tenzij er een vrijstelling hiervoor is afgegeven voor de eerste twee leerjaren. Mocht deze vrijstelling verleend zijn, dan kan deze onder bepaalde voorwaarden worden doorgetrokken naar leerjaar 3 basis/kader/theoretische leerweg.

In een enkel geval is het mogelijk om in vmbo basis een vrijstelling te krijgen voor de tweede moderne vreemde taal, nl. als bij aanvang van klas 1 al duidelijk is dat de basisberoepsgerichte leerweg de juiste leerweg voor die leerling is.

Bij eventuele vragen over vrijstellingen kan er contact opgenomen worden met de afdelingsleider van het betreffende leerjaar.

8 HET SCHOOL- EN EINDEXAMEN

8.1 Het Centraal Schriftelijk Eindexamen

Artikel 55 van het Eindexamenbesluit geeft de directeur de bevoegdheid toe te staan dat een kandidaat met een beperking, waaronder dyslexie, het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat mits er een deskundigenverklaring is waarin die aanbevelingen staan. In dat geval bepaalt de directeur de wijze waarop het examen zal worden afgelegd. Het is voldoende als aan de inspecteur van onderwijs gemeld wordt aan welke leerlingen welke faciliteiten verleend worden. Hiervoor kan een aantal aanpassingen en hulpmiddelen ingezet worden.

8.2 Aanpassingen en hulpmiddelen bij het Centraal Examen

- verlenging van de duur van de examenonderdelen: dit is maximaal een halfuur per onderdeel
- computer/laptop met spellingcontrole: hierbij wordt gebruik gemaakt van een computer van school.
- spraaksynthese: hierbij worden tekstgedeelten in spraak omgezet. Kandidaten werken op de computer met software die zogenaamde daisy-bestanden kan laten horen. Deze bestanden zijn alleen voor het eerste tijdvak beschikbaar. Voor het tweede tijdvak kan gebruik gemaakt worden van pdf-bestanden die bijvoorbeeld met het computerprogramma 'ClaroRead' worden voorgelezen.

Voorwaarden die hierbij gesteld worden:

- Een geldige dyslexieverklaring
- Een deskundigenverklaring met daarin de benodigde aanbevelingen
- De inspecteur dient zo spoedig mogelijk op de hoogte gesteld te worden door de examensecretaris.

8.3 Aanpassingen en hulpmiddelen bij het schoolexamen

- **verlenging van de duur van de schoolexamenonderdelen:** voor toetsen van 40 minuten is de verlenging 10 minuten. Bij toetsen van 100 minuten is de extra tijd 20 minuten (20% extra toetstijd).
- **computer/laptop met spellingcontrole.** Dit geldt niet voor toetsen die alleen over spelling gaan. - **spraaksynthese:** De kandidaat heeft de mogelijkheid om met het computerprogramma 'ClaroRead' een toets te laten voorlezen (zie bijlage: uitgifte laptops). Deze examens worden op laptops van de school gemaakt. Dyslectische leerlingen die hiervan gebruik willen maken en dit bekend hebben gemaakt bij de afdeling zorg, kunnen in de bijlage een protocol vinden voor de uitgifte van laptops.
- **luistertoetsen:** voor dyslectische leerlingen zijn er speciale luistertoetsen, waarbij extra tijd is ingelast tussen de vragen.

8.4 Rol van de examencommissie

De examencommissie zorgt bij PTA-weken en het Centraal Schriftelijk Eindexamen voor een computer/laptop en regelt extra tijd.

8.5 Rol van de docenten

Wanneer bepaalde aanpassingen en/of hulpmiddelen zijn toegekend door de examencommissie, werken de docenten er aan mee dat faciliteiten beschikbaar zijn (bijvoorbeeld een digitale versie van een toets).

9 BIJLAGE

[Protocol uitgifte laptops voor leerlingen die toetsen op de laptop mogen maken](#)

Uitgifte Laptops bij toetsen

Uitgangspunten:

- Zelfstandigheid leerling;
- Zelfstandigheid docent;
- Minimale overheadsinspanning;
- Niet fraudegevoeliger dan reguliere manier van afnemen.

Organisatie voor de leerling:

- Leerling vraagt een laptop aan bij een speciaal e-mailadres:

laptop-bre@kalsbeek.nl

let op gebruik niet het interne mailprogramma van de ELO; gebruik je eigen mailprogramma

- Leerling vraagt aan de desbetreffende docent een PDF bestand van de toets aan;
- Leerling haalt vlak voor het desbetreffende uur de laptop op bij de administratie, geeft schoolpas als onderpand;
- Leerling zorgt voor eigen oortjes;
- Leerling ontvangt PDF-bestand op stick van docent; docent zet laptop aan;
- Leerling maakt toets op papier of in Word;
- Leerling levert werk in op papier of als PDF op stick;
- Leerling levert na de toets gelijk de laptop in bij de administratie, krijgt schoolpas terug.

Organisatie voor de docent:

- Docent ontvangt aanvraag voor gebruik laptop van de leerling per mail; (of in de klas)
- Docent zorgt voor toets op PDF-formaat;
- Docent zet desbetreffende toets op USB-stick en heeft die bij zich voor de leerling;
- Docent zet de laptop aan, niet uit slaapstand;
- Docent geeft bij aanvang van de toets de stick aan de leerling;
- Docent ontvangt stick terug met antwoorden op papier of op stick als PDF;
- Docent print werk uit indien ingeleverd op stick en kijkt na;
- Docent maakt stick leeg;
- Docent bewaart het werk net als dat van de andere leerlingen.